

Daira Jātniece

Latviskā dzīvesziņa vasaras pilnbriedā

Kopš seniem laikiem cilvēki dzīvojuši saskaņā ar dabu, Sauli un to ritmiem. Saskaņā ar senču uzskatiem, katrai visuma radībai ir dots viss nepieciešamais, lai tā būtu saskarsmē ar laiku un tā ritējumu, līdz ar to visi darbi tika pakārtoti šiem ritmiem. Gadu simtu laikā mēs, savā zemē, esam piedzīvojuši un turpinām piedzīvot dažādas izmaiņas, pārmaiņas un svešas mācības. Tajā pašā laikā arvien vairāk apzināmies, ka savas tautas vēstures pārzināšana un senču zināšanas ir tas spēks, kas mūs virza uz priekšu. Šī senču gudrība un zināšanas ir latviskā dzīvesziņas pamatā, kas arī iekļauta Satversmes preambulā kā viena no Latvijas identitātes sastāvdaļām un stūrakmeņiem. Kas tad ir Latvijas pamatā? Protams, ka latviešu tauta! Mūsu tautu veido un turpina ģimenes. Ja man jautātu, kāda ir tradicionāla, klasiska latviešu ģimene, prātā uzaust doma par Jātnieku ģimeni no Bauskas novada. Tad nu šogad, gatavojoties vasaras saulgriežiem un svinot Latvijas simtgades gadu, uz sarunu aicinājām z/s "Vaidelotes" saimnieci Dairu Jātnieci, kura, kopā ar pārējiem ģimenes locekļiem, popularizē latvisko dzīvesziņu, piekopj tradicionālos rituālus un cienā ar latviešu virtuves lauku labumiem, tējām un garšvielām.

- ***Jātnieku ģimene par sevi atstāj stipras un patriotiskas ģimenes iespaidu – ar savu sētu, saimniecību un pieciem dēliem. Zemnieku saeimas grāmatā "Spēka maize", jūsu vīrs ir izteicies, ka "Zemnieks strādā pēc principa: Dievs (lielā, varenā, kosmosa enerģija), Daba (koki, gaiss, zvaigznes, Mēness, mākoņi, Saule), Darbs (cik enerģijas ieliksi darbā, tik saņemsi atpakaļ)". Kāds ir bijis jūsu ceļš pie latviskā dzīvesziņas un kādas tradīcijas jūsu ģimene piekopj, īpaši šajā, vasaras saulgriežu, laikā?***

Kad tu, cilvēks, sāc apgūt savu arodu un pamazām dzīvot, tad arī tā pieredze uzkrājas un, kā izrādās, dzīvot ir šausmīgi interesanti un ļoti aizraujoši. Dzīve ir pilna ar brīnumiem! Man prātā nāk tas spārnotais teiciens par to, ka tad, kad tu arvien vairāk mācies un apgūsti, tu arvien mazāk zini. Un tad iestājas tas šaubu mirklis, kad vairs nesaproti, vai maz drīkst kaut ko bilst, vai esi pietiekoši zinošs, lai vispār kaut ko teiktu. Un tad vēl tā otra puse – katrs vienmēr paņem tieši to, ko viņam vajadzēs, cik vajadzēs un, labākajā gadījumā, viņš pats visu izkristalizēs. Atsaucoties uz sakāmvārdu "Mūžu dzīvo, mūžu mācies!", arī šobrīd es pietiekoši daudz visu ko mācos, un neko uzreiz nepieņemu kā dogmu – sākumā šīs zināšanas un informāciju izlaižu caur savu sirdi, caur sirdsskaidrību.

- ***Kas bija tas pavērsiens, ierosinātājs vai skolotājs, kas uzveda uz šī ceļa? Parasti mēs atsaucamies uz kādu, kas pamudinājis uz vienu vai otru dzīvesveidu vai ticību.***

Protams, ka bija! Viss sākās ar to, ka tad, kad vairs nebija bērniem tik ļoti pakaļ jāstaigā, varēju pievērsties garšaugiem, kas mani vienmēr ir aizrāvuši. Tā kā mana mamma pati ir dārzniece, viņas laukā bija viss kas. Jau skolas laikā, 3.klasē, zināju, ka būšu dārzniece. Tāpēc man nav īsti saprotams, kā bērni un jaunieši tik ilgi nevar izdomāt, ko grib dzīvēt darīt. Es taču jau no mazām dienām zināju!

Ļoti daudz ko ir grūti saprast, tajā pašā laikā jāpieņem, ka ir ļoti daudz ceļu un uzdevumu, ko cilvēkiem jāveic un ir tikai normāli, ka ir tāda dažādība. Tā nu uz sava ceļa uzgāju jau bērniībā. Vēlāk, tajos Atmodas laikos, radās visādas asociācijas – Ārstniecības augu asociācija, Ārstniecības augu vācēju asociācija, un es uz vienu no to organizētajiem semināriem aizgāju. Tur arī vairāk sāku interesēties par šiem augiem un sapratu, ka varētu vairāk stādīt tējas augus. Visam pa vidu tad vēl satiku savu skolasbiedreni Zeltīti Kavieri, kas bija viena no organizatorēm, un jau tajā laikā diezgan daudz zināja par ārstniecības augiem, to īpašībām un audzēšanu. Viņa arī ir viena no tām entuziastēm, kas ir patiesi sirdsgudra un attīsta sirdsgudrības izglītošanos. Zeltītei, savukārt, Valmieras muzejā ir pazīstama lietuviešu izcelsmes burtiece (*tautas zīmju, rakstu, teiku un stāstu pārzinātāja, dziesminiece, zintniece – red.*) Regīna Valtenberga, kas šīs senās zināšanas ir apguvusi no lietuvietes Anželikas Tamašas-Tamūzas. Anželika bija akadēmiski izglītota sieviete, kuras dzimtā bijuši vairāki zintnieki, viņa paaudžu paaudzēs nodotas mutiskās zināšanas sāka pierakstīt un pētīt. Un tagad Regīna šīs zināšanas tulko, un pamazām tās tiek izdotas arī latviešu valodā. Nu lūk, caur viņu ar šīm zināšanām sāku iepazīties. Aptuveni tajā laikā piedalījos arī vienā saulgriežu rituālā, ko vadīja Laima Kārklīņa, kas sevi pozicionēja kā latviskās dzīvesziņas skolotāju.

Zintniecībā arī tiek mācīts, kā jāsvin svētki, kādi ir pamatlūkumi un lietu kārtība, nekur tālu šīs zināšanas nav jāmeklē - Latvju Dainās visa šī informācija ir iekodēta. Ja dievturības pamatā ir latviešu folklorā un mitoloģijā, tad baltu zintniecībā ir vēl vairāki faktori, kas tiek ņemti vērā. Visa pamatā ir laika vilnis jeb cilpa, kas nosaka visu lietu kārtību. To var saukt dažādi – par Dievu, kosmosu vai kā citādi. Laika vilnis fizikā turpinās bezgalīgi – tur ir augša, ir apakša, atkal augša un apakša – viss notiek un virzās. Patiesībā tā informācija, kas šajos gados apgūta, ir milzīga, galvenais to izvētīt un likt lietā.

Vasaras saulgriežus godājam, lai ieprogrammētu nākotni. Ir savi rituāli un tradīcijas, ko piekopjam. Pirmkārt un galvenokārt, mēs pasakām paldies par to, ko esam saņēmusi un pēc tam programmējam nākamo cēlienu. Svētki jau ir domāti, lai mēs saņemti enerģiju, lai pēc svētkiem atkal varētu darbus, darīt dziedādami! Šobrīd kā cilvēce, esam aizgājuši tik tālu, vai atgriezušies, ka saprotam, ka nav tikai materiālā pasaule, ir taču arī garīgā! Un ja tu, cilvēks, garīgajā pasaulē neesi neko radījis, tad arī materiālajā nekas nevar realizēties. Vasaras saulgriežu laiks ir īstais laiks, lai ieliktu tos pamatus garīgajā pasaulē, ko pēc tam var veidot tālāk. Īstenībā viss jūnija mēnesis ir pateicīgs to pamatu ielikšanai.

Agronomiem un lauksaimniekiem saprotamā valodā šo visu var salīdzināt ar graudu – tam taču ir jāiziet cauri vairākām stadijām un fermentācijas procesiem, kamēr tas uzdīgst. Tāpat ir ar visu citu. Latviešu-lietuviešu zintniecībā balstās uz dabu – ir sagatavošanās, briešana, augšana, apaugļošana un jaunas sēklas dzimšana. Nu tad vasaras saulgrieži ir tas ieņemšanas un apaugļošana laiks. Zintniecībā arī skaitļiem ir sava nozīme. Ja mēs pieņemam, ka cipars “1” ir sēkla – kompakts, bez nekā lieka, tīrs stabiņš – kas ziemā guļ apcirknī, kad nekas nenotiek. Tad nāk pavasaris, kad viss sāk mosties, stumties un spraukties, tad tam vieninieciņam izaug saknīte, un tas pārtop par “2”! Trijnieciņš sevī iemieso ziedēšanu un apaugļošanu, paskatoties uz “3”, varam redzēt tos apaļumus, kas pasaulei tiek izrādīti. Nu un daba arī rāda, cik tas augšs ir krāšņs, esot pilnziedā vai pilnbriedā, šis ir īss brīdis. Tad nāk rudens, “3” pāriet uz “4”, kurā joprojām var dzirdēt atskaņu no “trīs”. To “4” mēs atkal iesējam un pavasarī sagaidām “5”, kuram jau atkal ir astes. Tad atkal nāk “6” ar apaļo vēderu un “7”, kurā atkal ir sēkla, ko iesējam, tam seko “8” un “9”, kas latviskajā dzīvesziņā ir pilnīgs skaitlis, kas atrādās, cik bagāts. Tam savukārt seko “10”, kuru iesējam, rodas “12”, no kā rodas “13”, kurā atkal ir jauna sēkla ($1+3=4$ – red.). Lūk, latvietim skaitlis 13 ir labs, jo tajā ir atkal tā sēkla iekšā.

Atgriežoties pie pirmā saulgriežu rituāla, ko apmeklēju pie Laimas, tur sapratām to lietu kārtību, savukārt pie Laimas gūtās atziņas jau kā zināšanas nostiprinājām pie Regīnas, apgūstot zintniecību. Ar šīm zināšanām uz dzīvi un pārējo pasauli pavisam cits skats. Tad tu, cilvēks, saproti to *ritu*, kas ir

visam apakšā, saproti, ka dzīvē viss notiek ar inerci. Fizikā jau māca, ka nevar būt kustība, ja nav inerce, kas to visu iekustina. Tāpat ir ar svētkiem, saulgriežus iekustinām iepriekšējā vakarā, uzsākam to *ritu*, rituāli tiek sākti pēc saulrieta, kam atkal ir sava loģika. Ja mēs parādām kaut kādu zināmu attēlu šeit uz zemes, tas projicējas arī tur augšā, visumā. Senči jau izsenis saulgriežu ugunsgrūdu ir aizdeguši vakarā, nevis dienas vidū. Dievturi, piemēram, skatās pēc tā Saules *rita*, kad četras reizes gadā Saules ceļš nonāk konkrētos punktos, baltu zintniecībā ņem vērā arī Mēness fāzes, zvaigznes un laika vilni. Kosmosa vislielākais likums: “kā sauksi, tā atsauksies”, šo likumu var attiecināt uz visām lietām un notikumiem. Šajā sakarā arī rotaļām ir ļoti liela nozīme, tās nav nekādas bērnu spēlītes, caur šīm rotaļām mēs atspoguļojam lietu dažādo kārtību, parādam, ka nekas nebeidzas (*slēgtā apļa nozīme rotaļu laikā – red.*). Atkal, ja paskatāmies uz šīm visām senču tradīcijām – tās visas īstenībā ir ļoti vienkāršas un loģiskas, sakļaujas ar dabas likumiem. Cilvēks jau ir tas, kas laika gaitā visu sarežģī.

- **Tātad 21.datumam, 21.jūnijam ir izšķiroša nozīme?**

Viss jūnijs jau ir piemērots svinēšanai. 21.jūniju, kā vasaras saulgriežus, ir noteikuši Dievturi. Man gan nav zināms, kāpēc tieši 21. Saskaņā ar latviešu-lietuviešu zintniecību, vēl tiek ņemti vērā vairāki faktori. 21. datums kā tāds, saskaņā ar mēness kalendāru, skaitās brieduma un radīšanas laiks, tajā ir jārada šī jaunā doma. Jāatceras, ka senais Artura (Āra) kalendārs, mēness dienu kalendārs, neatbilst Gregora kalendāram! Līdz ar to nesakrīt mēness dienas ar mūsdienu kalendāra dienām. Mūsmājās, vienalga mēs pieturamies pie šī 21.jūnija, kad svinam saulgriežus, lai cilvēkiem neputrotu galvu. Savukārt mazākā, ģimenes lokā, sekojam līdzī zvaigznēm un mēnesim, attiecīgi tajā īstajā laikā arī veicam rituālus. 21.jūnijā arī skatāmies, kā zvaigznes sastājušās, un, ja neatbilst kārtībai, tad vienkārši to *ritu* pamainām – vairāk varam teikt “paldies”, nekā “lūdzu”. Galu galā lietas un darbi jādara tad, kad tie jādara, saskaņā ar dabu un tās likumiem.

- **Klausoties jūsu stāstītajā, rodas pārlicība, ka esat atradusi savas zināšanas un pamatu latviskajā dzīvesziņā. Kā ir ar cilvēkiem, kas vēl ir meklējumos vai tikai uzsāk savu ceļu?**

Šis ir interesants laiks, tādā ziņā, ka mums ir pieejamas tik daudz dažādas prakses, svešas mācības, pieejas un dogmas... Ir viegli nomaldīties, tajā pašā laikā katram savs ceļš ejams un mācības apgūstamas. Ja runājam tieši par latvisko dzīvesziņu, nu, jūnijs ir ļoti pateicīgs mēnesis. Šajā laikā varam ielikt tos pamatus, inerci jeb *tiku*, lai iekustētos. Līdzīgi ir ar decembri, tikai tad tas darbs ir vairāk caur sevi. Tagad, vasaras pilnbriedā, kad viss ir saziedējis, tik ļoti uz āru, arī mēs varam sūtīt savas domas un vēlmes uz āru – kosmosu. Nevar neko šķērsām nolaist – ja ar atvērtu sirdi esi nolēmis iet, pajauties tiem procesiem, tad viss izdosies. Sevi vai kaimiņus var apmānīt, kosmosu jau nu gan nepamānīsi, jo tas redz patieso tevi. Nebūs arī nepareizi, ja visus šos rituālus un tradīcijas veiks arī 23. un 24. jūnijā, ja vien to darīs ar atvērtu sirdi. Galvenais – nepārvērst šos svētkus par balagānu! Jāatceras par mēru! Kā saka: “*ja nav mēra, tad nāk mēris*”! Katriem svētkiem jau ir savi simboliskie ēdieni un dzērieni. Alus dzeršana kā tāda, nav slikta, tas jau izsenis dažādos svētkos bijis kā simbolisks dzēriens. Pirmkārt, alus ar savu būtību parāda dažādus elementus un stāvokļus. Alutiņā ir gan gaiss (putas), gan šķidrums (ūdens), nāk no miežiem (zeme, materiāls). Otrkārt – to no miežiem jebkurā laikā varēja uzbrūvēt. Siers arī simbolizē dažādos stāvokļus un pāreju no šķidra stāvokļa cietā. Ja vēl paskatāmies vēsturiskā un dabiskā aspektā – šobrīd sieru un visus citus produktus, varam ēst cauru gadu. Bet tā agrāk nebija. Senākos laikos, ja gotiņa bija slaucama – piens un pārējie piena produkti bija, ja gotiņa bija grūsna – cilvēkam jāiztiek bez tā piena. Pavasarī, Ūsiņos, kad viss atmostas, gatavoja Pantāgu no olām, atkal ar savu simbolisko nozīmi, rudenī, Mārtiņos, kad viss nogatavojies – varēja kaut lopus. To, kas konkrētā brīdī bija pieejams, cēla godā. Visam ir jābūt ar mēru, gan darbos, ēdienos, tradīcijās, uzskatos un citās jomas.

Pilsētā to izprast ir grūtāk, šeit, pie dabas, to visu var redzēt, ieelpot un sadzīvot ar dabu. Tomēr katram savs ceļš ir jāiziet, kā kuram tas ceļš iet – caur pilsētām, laukiem. Galvenais, kas katram obligāti būtu jādara – jāpilnveido sevi un jāiet uz kaut kādu mērķi!

21.jūnijs vai Jāņu diena jāsāk ar to, ka mēs sakopjam savu sētu un to izpušķojam. Ne velti tautasdziesmās tiek runāts par aplīgošanu, ja aizaudzis dārzs. Loģiski, ka šajā laikā tas ir aktuāli – dabā viss šajā laikā ir saaudzis un sazēlis, ravēšanas darbi iet pilnā sparā.

Atgriezoties pie sētas pušķošanas, lūk, tāpat kā mums ir savas svētku drānas, arī sēta jāizdaiļo. Tur vairāk tas simbolisms un maģija nāk klāt, pie kūts dadzi pieliec, lai ļaunie neienāk, pie mājas ieejām pīlādžu zarus - pīlādzim ir tas krustiņš galā, kas pasargā no ļauna. Vēl ir spēka vārdi dažādām dzīves situācijām, katrs var atrast savus, kas visvairāk uzrunā. Dabā viss ir saistīts, nekas nav bez matemātikas, kas ir visu zinātņu pamatos. Ar matemātiku, fraktāļiem skaitļiem, to virtenēm un algoritmiem tiek skaidrota pasaules kārtība un uzbūve. Ne velti no mūsu personas koda var pateikt daudz ko par mums pašiem un vēl zvaigžņu karti sastādīt.

Ja nav sava sēta, tas nenozīmē, ka pilsētnieks nevar celt savu garu! Nu aizej kaut līdz Daugavai, ienes mājās augus un puķes... Ne velti ielīgo daudz dienu garumā pirms saulgriežiem un Jāņiem. Galvenais – domāt tikai labas domas! Un, kā jau teicu, visur ar mēru! Cik redzēts, ka saimniece pārstrādājusies, vairākus ēdienus gatavodama, varbūt pat nogurusi un dusmīga. Kāda enerģija tajos ēdienos ir? Varbūt tad labāk sagatavot mazāk, bet tam tad būs pavisam cita enerģija klāt... Paskatoties no šāda skatupunkta – varbūt tajā vakarā arī pilnīgi pietiek ar to siera šķēli, alutiņu un zaļumiem, kas jau dārzā izauguši. Pārēsties nav ko. Kad saulriets sagaidīts un rituāla uguns iedegta, varam nosvētīt ēdienu ar vārdiem vai uguni – būs spēks! Rituāla laikā mēs vēl ugunskurā svētām maizi, medu un ūdeni, ar kuru pēc tam svētam un cienājam ciemiņus. Dodot tos cilvēkiem, mēs vēl katram izsakām konkrētu novēlējumu, pareizai enerģijas apmaiņai viņš dod kādu vēlējumu pretim. Stipro ugunsmaizi viņi dabū veselībai.

Tā tad sēta un māja iztīrīta, sakopta un izpušķota. Ēdiens un dzēriens sarūpēts. Dievturi vēl vārtus taisa, caur kuriem pavada un sagaida sauli. Principā, garīgi arī vieta jā sagatavo. Šeit palīgā nāk tautasdziesmas un pirmās rotaļas. Mēs dziedam tautasdziesmu par to balto pupu, kas izaug līdz pašām debesīm. Var dziedāt, piemēram, šo:

Es aplāju sav' galdiņu

Ar balto paladziņu:

Apsedz, Dieviņ, mūsu sētas

Ar sudraba mētelīti!

Galvenais – jāaicina Dieviņš savā pulciņā ar dziesmām, rotaļām un kustībām. Jebkurā gadījumā aicināšana, pateikšanās un lūgšana ir visiem hierarhiskā kārtībā – vispirms Dieviņam, Laimai, Mārai un tā tālāk. Noteikti arī pieminam arī savus senčus, vecākus, valdību. Lai kā tur ietu vai neietu, senčus izvēlamies mēs paši un valdību jau arī paši mēs izvēlamies. Galu galā mēs esam nedalāma sastāvdaļa, pasakot visiem paldies, automātiski pasākam paldies arī paši sev. Nu lūk, parasti pēc izteiktajām pateicībām, apstiprinām tās ar stiprajiem vārdiem, mēs ģimenē dziedam "Lai bij' vārdi kam bij' vārdi" dziesmu. Un tad divas reizes var izteikt visus tos lūgumus, ieprogrammēt nākotni. Cik daudz, tu, cilvēks, vari izdomāt, vari arī saņemt. Nu jā, tas, ka mēs izsakām to "lūdzu", noformulējam to vēlmi un palaižam kosmosā... iedomājieties, kosmosam jāpiepilda katra cilvēka brīvā griba. Tas varbūt maina fiziskos laikus, situācijas, bet piepilda vēlēšanos, savā laikā. Ja cilvēks pasaka, ka nākošnedēļ grib to un to, - tā gluži nestrādā. Atdod dieva rokās, un esi pacietīgs, gaidi. Ja šobrīd nav kāda konkrēta vēlēšanās, vai šķiet, ka viss ir labi, var lūgt par saviem tuvajiem labu veselību, par valdību aizlikt kādu vārdu. Un, galvenais, jāatceras par pacietību! Lūgumu mēs varam ieprogrammēt tā, lai, piemēram, valdība ir gudra, sirds gudra, redzoša, dzirdoša. Pēc tā atkal, divreiz jānodzied tie stiprie vārdi. Pa vidu var arī visu ko citu rituālā iekļaut. Pēc tam rituāls ir jānobeidz ar attiecīgām dziesmām un jānoliek gulēt uguns, oglēs pēc tam var vēl mēģināt pazīlēt! Rituāla ugunskuram lēkt pāri nedrīkst!

Pēc rituāla ugunsкура var pēc tam kurt jaunu! Jāiet rotaļās, jārāda kosmosam, ka mēs esam priecīgi! Piedevām vienmēr, visos laikos jārāda, ka esam atnākuši uz zemes laimīgai un priecīgai dzīvei. Tos sabiezīnājumus dzīvē jau mēs paši sev radam. Daba ir tā, kas visu to māk noguldināt un harmonizēt. Ja svētkos nav lustes uz skriešanu, lēkšanu un dziedāšanu, tad var vienkārši pasēdēt, harmonizēt sevi un pasmelties no sevis.

Saulgriežos svētku ugunsкуру dedzināja kalna galā, arī pundelē (kārts galā), lai uguns apspīdētu plašu apkārtni un ietekmētu laukos auglību, pasargātu no visādiem ļaunumiem un slimībām. Tad arī tās tautasdziesmas, kura aplīgo tīrumus - ieprogrammē, lai ir tīrs lauks, lai ir laba raža.

Ar apģērbu arī sevi programmējam. Tīrums (tīrība/baltums – iekšēji neesi samaitāts) arī caur drēbēm tiek ieprogrammēta – mēs taču svētku drānas velkam. Senči vilka baltas drānas, kas simbolizēja, ka ir dvēseliski tīri. Vainagus galvā liekam. Dievturiem kronis ir saules simbols, zintniecībā teikts, ka mēs esam pilieši (katrs savas pils jeb sētas saimnieks), paši savi saimnieki. Mēs esam apzinīgas būtnes, paši sev karaļi un karalienes, ar saviem kroņiem galvā. Tautiskais kronis jau vispār ir kā piltuve.

Arī vainagu pīšanai ir sava simboliska nozīme – parasti jau ņem vai būtu jāņem tās zālītes, kas uzrunā, tās pašu simbolizē vai ir vajadzīgas, lai kaut ko sevī sakārtotu vai ieprogrammētu. Būtībā ir jāiet pļavā un jāļaujas visam, kas nāk pretī. Vispār dzīvē ir jāļaujas notikumiem!

Jāpatur prātā, ka pieredze un zināšanas veido viedumu! Ne velti senči zem viena jumta dzīvoja vairākās paudzēs. Tādā mājā gan tas viedums visu laiku bija, gan tās zināšanas un daba. Jaunais cilvēkbērns dabiski iemācījās visus ritmus, arī to, kā nāve nomaina dzīvi. Dzīvoja saskaņā ar dabu. Mēs ģimenē arī pieturamies pie tā, ka dzimta ir jāgodā un jātur spēcīga.

- ***Šobrīd sabiedrībā valda noslāņošanās. Ir tādi, kas dzīvo laukos un pievērš uzmanību tam ritam. Tajā pašā laikā lielākā daļa no cilvēkiem no tā visa ir ļoti attālināti, ne tikai pilsētnieki. Arī daļa lauksaimnieki it kā ir pie dabas, tajā pašā laikā ir ļoti atrauti no tās. Ar ko vispār mēs varam sākt? Kā var iesaistīties?***

Kā jau teicu, viss jūnija mēnesis ir labs, lai ieliktu šo inerci. Tāpat šo, 21.jūniju atstāju visiem. Savukārt īstos saulgriežus, saskaņā ar Artura kalendāru, svinam slēgtā lokā, ar ģimeni un tuvākajiem. Jo tad tomēr nevajadzētu svešas enerģijas. Un jūnijs ir tas mēnesis, ka varam programmēt nākotni, stiprināt savu sētu. Atslēgas vārds – savu. Līdz ar to tās robežas pastāv.

Ar tiem svešajiem vispār ir interesanti... Tāpat ir ar to pirtī iešanu. Īpaši saulgriežu laikā, tad nevajadzētu savākt svešas enerģijas. Ja tā ir tava ģimene - uz priekšu, nomazgā miesu, garu un ej uz svētkiem ar tīru, baltu kreklu. Baltu zintniecībā ļoti uztver to, ka nedrīkst būt svešie klāt, tikai vienādi domājošie.

Tur ļoti tie uzsvērts tas, ka katram tomēr sava pils jāstiprina. Tāpat kā mūsu ādai ir robeža, kas atdala iekšpasauli no ārpasauls, tāpat ir robeža mājai, valstij. Robežas ir jāievēro – vari būt draudzīgs, bet ieturi robežas. Var nākt vienādi domājošie, bet ne citi. Katrai tautai, ģimenei ir savas parašas, tās ir jāslaglabā un jāatrāda kosmosam. Svešajiem bieži neder mūsu svētku laiki un, ja neciena mūsu svētkus, tad tie tiek izjaukti. Vēsturē jau skaidri redzams, kā mūsu parašas un svētki ir laužti, pārcelti un pārklāti.

Svešas enerģijas nav vajadzīgas. Zināmā mērā tāpat ir ar robežām – ne visas robežas ir jāpārkāpj. Ja es jūtos komfortabli un stabili stāvu – kāpēc jāmainās? Man, piemēram, nav jāiesaistās šamaniskos rituālos vai jāmeditē, lai nonāktu pie sevis – jo es jau visu laiku esmu pie sevis. Tā latviskā dzīvesziņa dod to pamatu zem kājām un pārliecību par savu vietu gan šeit uz zemes, gan kosmosā. Nu principā, latvietis ar to arī atšķiras – mums nav jāieiet kaut kādā transā, lai ar sevi parunātos. Mēs varam saslēgties acumirkļīgā domāšanā. Esot dabā, mums tas notiek automātiski! Ar ikvienam zināšanām ir jāsaprot, ko ar tām darīt tālāk. Var jau meditēt, tikai ko pēc tam, kad tas gars ir pacelts? Vai lidināsimies virs zemes un pametīsim novārtā savu miesu? Ko miesa bez gara dara? Laikā, kad

meklēju vēl savu filosofiju, izmēģināju visu ko, tomēr atgriezpos pie atziņas, ka visas zināšanas un mācības ir šeit pat.

Tātad, atgriežoties pie tā, kā var sākt jeb radīt šo inerci. Sava sēta, māja vai istaba – sākam ar tās sakārtošanu un sapošanu un izgreznošanu. Kā jau iepriekš teicu, pilsētnieks, kam pat galīgi nav ne spēka, ne vēlmes kaut ko vairāk darīt, var vismaz jāņuzāles ienest savā telpā. Vēl variants ir pievienoties saulgriežu svinētājiem. Tagad jau šīs zināšanas ir aizgājušas plašumā. Gan Brīvdabas muzejā, gan atvērtajās saimniecībās, gan dažādos novados un pilsētās svin saulgriežus saskaņā ar latvisko dzīvesziņu. Tajā pašā laikā, ja gribas pabūt vienam – arī labi. Var mierā pasēdēt pie tā ugunsкура, godam pateikties kosmosam un visiem spēkiem, kas mums apkārt un kas mūs vada, arī palūgt. Sevi ir jāattīsta jebkurā gadījumā – gan gars, gan pašdisciplīna un pārējās jomas. Tajā pašā laikā ir jā saglabā sava ikdienas dzīve! Citiem, svešiem, nav jāmana, ka tu, cilvēks, garīgi audz! Citiem jāmana tas, ka tu dari savu ikdienas darbu, sevis pilnveidošana un izaugsme nav jāpadara ārišķīga!

- Vai ir kaut kas tāds, ko šajā laikā tomēr nevajadzētu darīt?

Nevajadzētu svētkus pārvērst par balagānu. Jāievēro mērs. Vēl nevajadzētu strādāt tajā vakarā. Visādi citādi - esiet kopā ar ģimeni, savējiem un līksmojiet!

Tā pati zālīšu lasīšana, vainagu pīšana un mešana. Tā tāda pati zīlēšana vien ir, un latvietim zīlēšana pieder pie visiem svētkiem! Vainagu mešanu varam salīdzināt ar zālīšu lasīšanu. Pat tai ir savs rituāls, kas jāievēro – cik reizes pa kreisi, pa labi, cik soļi uz vienu un uz otru pusi, ņem to, puķi, kas uzrunā, kaut vai ar acīm ciet). Pēc tam, no šīm salasītajām puķēm var skatīties, no kura nozīmē un izsecināt īpašības. Gluži tāpat, kā sastādot horoskopu, parādās īpašības, ar kurām pēc tam tālāk var strādāt. Piemēram, gundegas – mēs vienmēr to uzskatām par tādu bišķīt iedomīgu, kodīgu.. ja salasīti ložņājoši augi – tad tev nepieciešams balsts, nevar patstāvīgi izdzīvoties. Tāpat ir ar to vainagu – sava veida ieprogrammēšana. Nu tu esi nolēmis precēties, tad met to vainadziņu un skaties, vai aizķersies vai neaizķersies. Tad skaties, cik atvērta, gatava šim solim esi. Senāk arī skatījās pēc kaut kādām lietām, cik čakla, kā uzvedies sabiedrībā. Tajās rotaļās jau to visu sanāk iepazīt.

- Jūs vairākkārt piesaucāt jāņuzāles un augus. Ņemot vērā to, ka pati ar garšaugiem un tējām jau sen esat aizrāvusies, kuri augi ir pašas krājumu pamatsastāvā?

Cilvēks jau intuitīvi jūt, kas tam nepieciešamas. Ar tējām ir līdzīgi. Tējas ievāc tad, kad augi zied, tad tie ir vispilnvērtīgākie! Tāpat kā nav divu vienādu cilvēku, arī vajadzības atšķiras. Es pati tējas dzeru maz, tās ievācot, sagatavojot, es visu laiku esmu to augu enerģijā un caur ādu uzņemu vajadzīgo. Principā jau ārstē auga gars. Vārošu ūdeni uzlejam – paceļas gars, kuru ieelpojam... Tējas uztveru kā ārstniecības līdzekli. Ja gribu dzert, dzeru ūdeni. Runājot par mazdārziņu nu tās nezāles, kas aug tajā dārziņā, tās ir jūsējās. Vēl pastaigājot ar basām kājām, it īpaši. Augi jau zina, ko tev, cilvēkam, vajag. Nezāles ir nezāles līdz tam brīdim, kolīdz mēs saprotam, ko ar tām darīt. Tik pagriezies apkārt un paņem, to, ko daba sniedz. Visas augļu koku un ogulāju lapas ir tās, kuras drīkst dzer visu laiku un bieži. Visādi citādi – ar zāļu tējām kā ar medikamentiem – jālieto piesardzīgi, pirms tam pārliicināties, vai vispār drīkst dzert konkrētā gadījumā. Grūtniecēm jābūt īpaši piesardzīgām. No savas puses varu teikt, ka noteikti vajadzīga raudene, kas tīra, stiprina imūnsistēmu, sakārto iekšējos orgānus, noder pret saaukstēšanos un vēdersāpēm. Pret saaukstēšanos un vēdersāpēm noder arī salvija. Kumelīte ik pa laikam jāiedzer. Piparmētra arī ir laba, taču jāatceras, ka nevar nepārtraukti dzert. Liepziedi, kā zināms, ir pret temperatūru. Pelašķis – pret saaukstēšanos. Laba ir arī ceļateka, sarkanais āboliņš, kas izvada smagos metālus. Principā visur kur skaties, viss ņemams. No visa pa bišķinam var sajaukt un lietot pēc nepieciešamības un izjūtām. Man pašai patīk dažādi sajaukumi, tad ir vieglāk – pastiepi roku un izvēlies, kas uzrunā tajā brīdī.

Saruna ar Dairu tika pabeigta uz filozofiskas nots. Aizrunājāmie par to, ka zemnieki visos laikos bijusi tā sabiedrības grupa, ko visgrūtāk pakļaut. Citus iekarot un pakļaut visos laikos devušies materiālistiski domājoši cilvēki, savukārt zemnieks, latvietis, gadu simtiem, tūkstošiem, uzlūkojis sevi kā daļu no dabas un kā visaugstāko balvu saskatījis savu brīvību, nevis materiālās vērtības. Apskatoties uz šī brīža situāciju, redzams, ka nauda, dažādie maksājumi un subsīdijas ir visvieglākais veids, kā ietekmēt cilvēku... Kā sviras vai aukliņas, ar kurām cilvēku kā marioneti var kustināt. Tajā pašā laikā mēs nedrīkstam aizmirst to spēku un zināšanas, kas slēpjas mūsu senčos un mūsu kopējā zemapziņā.

Paturot prātā Dairas teikto, prātā atāust pirms 18 gadiem Vairas Vīķes - Freibergas runa Dziesmu un deju svētku noslēguma koncertā, kurā laikā tika izteikti nozīmīgi vārdi: "Mēs esam stipra tauta! Mēs esam diženi! Mēs esam raženi! Mēs esam skaisti! Mēs zinām, ko mēs gribam! Un, ko mēs gribam, to mēs varam! Un ko mēs varam, to mēs darām!" Noslēgumā novēlam gan gudri un apzinīgi svinēt svētkus, gan arī tā saimniekot!

Elīna Dūdiņa un Iveta Grudovska
Zemnieku saeima